

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 13 – december 2014

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Wordt ons Nederlands te Engels?

Kies jij liever een Engels woord als er gewoon een goed Nederlands woord voor bestaat? Dan gebruik je een leenwoord. Sommige mensen ergeren zich er groen en geel aan.

> [Lees verder](#)

Het steenkolen-Engels van Louis van Gaal

Als trainer van voetbalclub Manchester United moet Louis van Gaal interviews geven in het Engels. Dat levert zo'n eigenaardig taaltje op dat sommigen het 'steenkolen-Engels' noemen.

> [Lees verder](#)

Ben jij een belhamel of een knurft?

Weet jij wat een *belhamel* is? Of wat het betekent om iemand te *bedotten*? Het zijn twee voorbeelden van Nederlandse woorden die steeds minder worden gebruikt. Hoe erg is het als woorden verdwijnen?

> [Lees verder](#)

Leren praten als je 15 bent

Hoe zou het zijn als je met niemand kunt praten? Als je niemand in je omgeving echt kunt begrijpen, en er niemand is die jou begrijpt? Dat is wat er gebeurt met sommige dove kinderen in Afrika.

> [Lees verder](#)

Wordt ons Nederlands te Engels?

Kies jij liever een Engels woord als er gewoon een goed Nederlands woord voor bestaat? Dan gebruik je een leenwoord. Sommige mensen ergeren zich er groen en geel aan.

Engelse woorden gebruiken in plaats van Nederlandse is stom. Dat zeggen tegenstanders van zulke leenwoorden. Ze willen winkelen, en niet shoppen. En ze vrezen dat het Engels het Nederlands helemaal zal besmetten. Aan de universiteit worden veel cursussen in het Engels gegeven, en via het middelbaar onderwijs zou het Engels zich een weg banen naar het basisonderwijs. Met als gevolg dat ons taaltje over vijftig of honderd jaar meer Engels dan Nederlands zou klinken. Klopt die voorspelling?

Woorden lenen of niet?

Taalgeleerden zeggen dat het niet zover zal komen. Volgens hen zullen alleen de noodzakelijke Engelse woorden in het Nederlands overleven. Een voorbeeld: typische computerwoorden zoals *saven* en *file* krijgen het moeilijk, want ze worden in onze taal steeds meer vervangen door *bewaren* of *opslaan* en *document* of *bestand*. Een woord als *computer* blijft wel bestaan, omdat er geen sterk Nederlands alternatief voor is.

Toch vinden veel mensen dat in de reclame, in de sociale media en onder jongeren wel erg veel Engelse woorden gebruikt worden. Vind je dat oké, of vind je die Engelse woorden toch een beetje [awkward](#)?

Vragen en opdrachten

- 1 Wat zijn leenwoorden?
- 2 Welke leenwoorden gebruik jij veel? Schrijf er minstens 5 op.
- 3 Naast leenwoorden heb je in onze taal ook anglicismen. Zoek in een woordenboek op wat anglicismen zijn.
- 4 Als we Engelse woorden in onze taal opnemen, worden de woorden aangepast aan onze spellingregels. Vul de juiste vorm van het werkwoord in de volgende zinnen in.
  - De leerlingen hebben de antwoorden ..... (googelen).
  - Hij ..... (bowlen) het liefst elk weekend.
  - Tess ..... (racen) gister snel naar huis.
- 5 In de tekst staat de volgende voorspelling: *Dat ons taaltje over vijftig of honderd jaar meer Engels dan Nederlands zou klinken*. Wat vind je daarvan? Leg je mening uit. Wat vindt de klas? Eens: blijf zitten. Oneens: ga staan.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Het steenkolen-Engels van Louis van Gaal

Als trainer van voetbalclub Manchester United moet Louis van Gaal interviews geven in het Engels. Dat levert zo'n eigenaardig taaltje op dat sommigen het 'steenkolen-Engels' noemen.

Als voetbaltrainer in het buitenland moet je de plaatselijke taal min of meer beheersen. Louis van Gaal werkt in Engeland en denkt dat hij redelijk Engels spreekt, maar hij maakt vaak gebruik van letterlijke vertalingen uit het Nederlands die helemaal niet kloppen.

Dat deed hij al toen hij in Duitsland trainer was van Bayern München, en dus Duits moest praten. Daar introduceerde hij onder meer de uitdrukking [Der Tod oder die Gladiolen](#).

Nu hij trainer is van Manchester United geeft hij bijna elke week wel een nieuw voorbeeld van zijn 'steenkolen-Engels'. Voor Nederlandssprekenden is wel te achterhalen wat hij bedoelt, maar Engelsen begrijpen er meestal geen snars van.

"Than we go looking at upstairs."

Zo sprak Van Gaal over "That is another cook" en "That is another biscuit" (Dat is andere koek), "Than we go looking at upstairs, and not downstairs" (Dan gaan we omhoogkijken en niet omlaag), "It's a question of time" (Het is een kwestie van tijd).

Hier lees je nog meer [hilarische Engelse uitspraken van Louis van Gaal](#).

Vragen en opdrachten

- 1a Welke Nederlandse uitdrukking werd door Van Gaal in het Duits vertaald als 'Der Tod oder die Gladiolen'?
- 1b Wat betekent deze uitdrukking?
- 2a Ga naar de laatste link in de tekst. Schrijf de Nederlandse versies op van de acht uitdrukkingen die in het artikel staan.
- 2b Schrijf achter elke uitdrukking wat die betekent.
- 3 Googel de volgende twitterpagina: *@LouisfromGaal*. Kies hier de drie uitdrukkingen die je het grappigst vindt. Zet achter elke uitdrukking de Nederlandse vertaling en de betekenis.
- 4a Nederlandse uitdrukkingen worden niet alleen bij vertalingen verkeerd gebruikt. Ook in het Nederlands worden uitdrukkingen soms verkeerd uitgesproken. Dit komt meestal door contaminatie. Wat betekent contaminatie?
- 4b Zoek op internet drie voorbeelden van contaminatie in uitdrukkingen.

4c Schrijf achter elke contaminatie de twee uitdrukkingen die door elkaar zijn gehaald.

4d Vermeld bij elke uitdrukking de betekenis.

5a Zoek zelf zes uitdrukkingen op die hierboven nog niet gebruikt zijn.

5b Haal die uitdrukkingen zo door elkaar dat er drie nieuwe uitdrukkingen ontstaan.

5c Wissel jouw drie nieuwe uitdrukkingen uit met die van een klasgenoot.

5d Kun je zien welke zes uitdrukkingen jouw klasgenoot heeft gebruikt?

5e Weet je wat elke uitdrukking betekent?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Ben jij een belhamel of een knurft?

Weet jij wat een *belhamel* is? Of wat het betekent om iemand te *bedotten*? Het zijn twee voorbeelden van Nederlandse woorden die steeds minder worden gebruikt. Hoe erg is het als woorden verdwijnen?

Er komen steeds nieuwe woorden bij in onze taal. Dat zijn vaak woorden die te maken hebben met nieuwe uitvindingen, zoals *selfiestok* ('stok waarop je een mobiele telefoon bevestigt om een selfie te maken') of *loomen* ('gekleurde elastiekjes aan elkaar knopen').

Soms verdwijnen woorden ook weer. Het gaat dan om woorden die iets benoemen wat niemand meer gebruikt. Zo weten weinig mensen nog wat een [eergetouw](#) is – een ploeg zonder wielen – terwijl dat ooit een veelgebruikt woord moet zijn geweest.

Oude woorden doen er vaak heel lang over om te verdwijnen. Mensen kennen ze dan nog wel, maar als een ouderwets woord. Een voorbeeld is *echter*: dat klonk honderd jaar geleden al een beetje ouderwets, maar het wordt nu toch nog steeds gebruikt.

Ploegen met een eergetouw.

Sommige mensen verzamelen postzegels of oude koffiekopjes. Andere mensen vinden het leuk om oude woorden te verzamelen. En die verzameling kunnen ze dan 'uitstallen' op internet. Een voorbeeld is [dit artikel](#) over 'oud-Hollandsche' woorden die eigenlijk te leuk zijn om vergeten te worden. En er is deze [verzameling](#), waar je heel veel woorden vindt die niemand meer kent, maar die ooit heel veel gebruikt werden in Nederland en Vlaanderen.

Vragen en opdrachten

- 1 Wat denk je dat *belhamel* en *knurft* (in de titel) betekenen?
- 2 Vind je het jammer dat oude woorden verdwijnen? Leg je antwoord uit.
- 3 Klik op de [tweede link](#). Welke woorden die in dit artikel staan hoor je tegenwoordig nog?
- 4 Welk woord uit dit artikel zou je willen gebruiken in het dagelijks leven? Waarom kies je dit woord?
- 5 Denk je dat moderne woorden zoals *selfiestok* en *onesie* ooit weer verdwijnen? Leg je antwoord uit.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Leren praten als je 15 bent

Hoe zou het zijn als je met niemand kunt praten? Als je niemand in je omgeving echt kunt begrijpen, en er niemand is die jou begrijpt? Als je de hele dag moet werken en daarna de hele avond alleen bent – alleen met je gedachten die je zelfs voor jezelf niet duidelijk kunt maken? Dat is wat er gebeurt met sommige dove kinderen in Afrika.

In sommige streken in Afrika, zoals in Oeganda, is het een schande om doof te zijn. Als ouders daar een doof kind krijgen, verbergen ze dat voor de bureu. Het gevolg is dat dove kinderen nooit iemand leren kennen, ook geen andere doven. Omdat ze niet kunnen begrijpen wat de mensen om hen heen zeggen, leven ze hun leven dus helemaal alleen.

Er zijn gelukkig wel leraren die dove mensen gebarentaal leren. Zij trekken rond door Oeganda om daar les te geven. Ook zijn er speciale dovenscholen, net als in Nederland, waar kinderen naartoe gaan om met andere dove kinderen en volwassenen te praten.

Patrick is blind.

[Dit filmpje](#) (in het Engels) laat een van die kinderen zien: Patrick. Je ziet hoe moeilijk Patrick's leven is, hoe treurig hij is, hoe alleen.

Tot hij naar de gebarenles gaat, waar hij ineens leert dat hij niet alleen hoeft te zijn, omdat hij met zijn handen met andere mensen kan praten.

Als je ziet hoe vrolijk hij daarvan wordt, ontdek je hoe belangrijk taal is. De meeste mensen leren als ze kind zijn zomaar praten, zonder erbij stil te staan. Maar hoe zou je wereld eruitzien zonder taal?

Vragen en opdrachten

- 1 Leg uit hoe het komt dat mensen die doof zijn, zich soms alleen kunnen voelen.
- 2 Voor welke dagelijkse bezigheden moet je kunnen horen?
- 3 Ken jij een woord in gebarentaal? Zo ja, welk woord?
- 4 Bekijk [dit filmpje](#).
- 5 Bedenk in tweetallen een gebaar voor de volgende woorden: *selfie*, *twitter*, *iPad* en *smartphone*.
- 6 Bekijk elkaars gebaren. Kan de klas raden welk woord jullie uitbeelden? Zijn er mensen die dezelfde gebaren hebben bedacht?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1 Nederlandse woorden die uit een andere taal zijn overgenomen.
  - 2 Eigen antwoorden.
  - 3 Bijvoorbeeld in Van Dale: woord of uitdrukking, letterlijk uit het Engels vertaald en strijdig met het taaleigen.
  - 4 gegoogeld, bowlt, racete
  - 5 Eigen antwoord.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1a De dood of de gladiolen.
  - 1b Ik waag het erop: het wordt een mislukking óf een glorieuze overwinning; alles of niets.
  - 2ab
    - 1 The three pons are inside - de drie punten zijn binnen
    - 2 That's another cook - dat is andere koek
    - 3 In sports it is always the goals who are counting - in sport zijn het altijd de goals die tellen
    - 4 That is not very smart, that can I say - dat is niet zo slim, kan ik zeggen
    - 5 It's a question of time before ... - het is een kwestie van tijd voordat ...
    - 6 We are running after the facts ... - we rennen achter de feiten aan
    - 7 Its's again the same song - het is weer hetzelfde liedje
    - 8 We did always the light out with a flass of wine ... - we doen altijd het licht uit met een fles wijn
  - 3 Eigen antwoord.
  - 4a Het door elkaar halen van twee begrippen.
  - 4bcd Eigen antwoorden.
  - 5 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1 Eigen antwoord.
  - 2 Eigen antwoord.
  - 3 *Raaskallen* wordt nog weleens gebruikt.
  - 4 en 5 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1 Dove mensen kunnen niet met anderen praten, ze kunnen niet altijd duidelijk maken wat ze willen of bedoelen, ze missen het plezier dat anderen wel met elkaar kunnen beleven.
  - 2 Bijvoorbeeld: op school lessen volgen, telefoneren, uitgaan, muziek luisteren, etc.
  - 3 t/m 7 Eigen antwoorden.
-